

deželi čut za lepoto. Hiše, orodje, obleka — vse je nosilo pečat tega lepoticja. Zakaj? Zato, ker so bili ljudje tako vzgojeni, ker so koreninili v veri in ker se niso enostransko pehalo samo za materialnim dobičkom. In danes, ko je tudi preprost kmet v boljših denarnih odnošajih, ravno danes izmira ljudska umetnost in čut in potreba zanjo, ker moč svete vere še ni prišla do urejevanja te ohranjujoče velesile. Tudi tu moramo zastaviti. Mnogo bomo na boljšem v tem oziru, ako se razidemo s tihim, a trdnim sklepom v naših srcih, da začnemo tudi na tem polju glas vere vestneje poslušati in naše kulturne potrebe harmonično urejevati.

Katoliški shod nas je tu zbral v velikem številu. Kakor ogromnih orgel piščali, tako bi se dal prisposodbljati naš zbor. Mali in veliki, visoki in preprosti; nekateri stoječi v ospredju, kakor svetlo zlikane kovinaste piščali, drugi v senci, v ozadju, kakor lesene piščali v omari. A vsak ima svoj značaj, svojo individualiteto, svoj glas. In kakor izdelovalec orgel vsako piščal skrbno uglaši, tako bodi vsak izmed nas na delu, da uredi glas svojega katoliškega prepričanja in naziranja v svojem srcu in v srcih tistih, ki so mu izročeni, da bo vse njegovo življenje in pojmovanje tudi glede kulturnih pojavov prerojeno v Kristu. Kadar pa bo prišlo do javnega spoznavanja naših kulturnih načel, tedaj naj zaori ubran akord naših vrst, kakor iz velikanskih orgel enotno in jasno: v Kristu!

O razmerju katoliške misli, zlasti cerkvene umetnosti, do moderne in njenih teženj, se je izrekel katoliški shod v sledeči resoluciji:

Slovensko-hrvaški katoliški shod uvaža veliki kulturni in blažilni pomen umetnosti, smatra pa samo take proizvode za dopustljive in prave, ki ne nasprotujejo niti po uprizorjeni snovi, niti po zasnutku, niti po obliki načelom pozitivnega krščanstva.

Slovensko-hrvaški katoliški shod priznava v cerkveni umetnosti napredek v razvoju umetniških idej in tehnike ob načelih pozitivnega krščanstva; ne odklanja tudi modernih oblik, ako ne nasprotuje verskemu in tradicionalnemu čutu domačega ozemlja in če morejo vzbujati istinito pobožnost.

Slovensko-hrvaški katoliški shod izjavlja, da po svojem verskem stališču spoštuje tudi vse zgodovinskemu razvoju pripadajoče sloge zato, ker so vzklikli na podlagi žive vere in globokega razumevanja za potrebe katoliškega bogoslužja.

Slovensko-hrvaški katoliški shod zahteva od domačih umetnikov resnih študij in poglobljenja v bistvo cerkvene umestnosti, združenih z zadostno tehnično spretnostjo, ako hočejo, da se njihovi proizvodi sprejemajo v liturgično uporabo.

Posebno se je poudarjala potreba, da se stare umetnine v naši domovini ne zavržejo, ampak ohranijo. Sklenilo se je:

Slovensko-hrvaški katoliški shod vidi v svedokih prešlih dni dragocene podatke za razvoj umetnosti, umetninske obrti in estetičnih načel naše domačije ter priporoča vsem prizadetim faktorjem največjo pozornost.

Slovensko-hrvaški katoliški shod smatra cerkvene umetnine prešlih dob za svedoke starodavne verske kulture, ki so največje pozornosti in pietete vredne. Zato jih brez nujne potrebe ni odstranjati ali preosnavljati, temveč se je strogo ravnati po tozadevnih določilih knezoškofijskega ordinariata, odnosno po odredbah cerkvenih predstojništev.

Slovensko-hrvaški katoliški shod smatra za nujno potrebo, da vsak cerkveni predstojnik predloži svoje načrte in označi svoje namere knezoškofijskemu ordinariatu, kateri po vsestranskem premisleku določi, koliko in kako naj se popravi.

Slovensko-hrvaški katoliški shod vidi v inventarizaciji cerkva in bogoslužnih umetnin najboljšo pot za njihovo nadziranje in ohranjenje ter želi, da se to popisovanje čimprej izvede.

Slovensko-hrvaški katoliški shod želi, da se ljudstvo od poklicanih predavateljev poučuje o zgodovini njegove umetnosti in estetike in da ga ti opozarjajo na spomenike domače kulture, predvsem v izobraževalnih društvih.

Slovensko-hrvaški katoliški shod priporoča javnim in privatnim faktorjem, da naj oddajo neuporabne stvari, ki imajo za pretekle dobe kakršenkoli pomen, domačim muzejem, da jih hrani in prepreči njihovo uničevanje in razvlačevanje v tujceve roke.

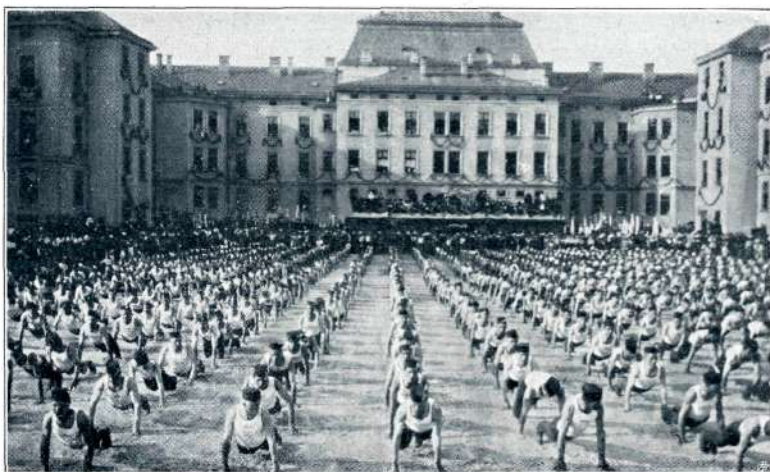
Slovensko-hrvaški katoliški shod želi iskreno, da bi pri tem ohranjevanju predvsem županstva po deželi čim najintenzivneje sodelovala, poročala in posredovala med lastniki kulturnih starin in med domačim muzejem, zato da taki spomeniki ne pridejo privatnim nabiralcem in po njihovem posredovanju prekupcem v roke, ki jih razkrope na vse vetrove, domovino pa oropajo pristnih svedokov samorasle kulture. (Konec.)

KNJIŽEVNOST.

O slovenskem učnem jeziku na srednjih šolah, namenjenih Slovincem. V Ljubljani 1913. Založilo »Društvo slov. profesorjev« v Ljubljani. Cena 40 v. — Knjižica razpada v dva dela. Prvi del nudi zgodovinski pregled boja za slovenske srednje šole. Kolikor je razvidno iz citatov, slovenski zastopniki v deželnem zboru kranjskem niso zahtevali popolne poslovenitve, ampak samo za nekaj predmetov. Dr. Bleiweis pravi (str. 3): »Mi smo hoteli vpeljati utrakvizem, ker pa vidimo, da vlada tega ne potrdi, smo prav za-

dovoljni s tem, da se nam celo da, kar zahtevamo.« Nemci so se bili namreč izrekli proti dvojezičnosti. — Drugi del navaja izjave slovenskih profesorjev o učnem jeziku. Pri pisni enketi o tem vprašanju, ki jo je priredilo »Društvo slov. profesorjev«, se je izjavilo 155 profesorjev za popolno poslovenjenje in 31 proti. 40 odgovorov, ki so vsi za popolno poslovenjenje, knjižica navaja, ignorira pa popolnoma nasprotna mnenja, dasi je število 31 precej veliko, če vpoštevamo dejstvo, da je bilo poslovenjenje še pred

SLOVENSKO-HRVAŠKI KATOLIŠKI SHOD:
TELOVADBA »ORLOV«.

par leti pravi »noli me tangere«. Zato knjižica o vsem vprašanju tudi informira le enostransko in bi bilo potrebno, čuti tudi drugi glas. *Ivan Dotenec.*

Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo! (Kažipot na Triglav.) Spisal R. Badiura. V Ljubljani 1913. Cena 2 K 20 v. — Knjižica bo ugajala interesentu že na prvi pogled: mal format, da jo vtakneš kar v žep, solidna vezava, fin in trpežen papir — vademecum za na gore! Na 106 straneh obdelava knjižica vse, kar je treba vedeti obiskovalcu Triglava, na straneh 11—13 celo nekaj, česar ni treba vedeti, kar bo pa vendar vsakega zanimalo: naštetí so prvi turisti na Triglavu od l. 1778. do l. 1837. Tu beremo, da je bil — menda kot dvanajsti po številu — dne 15. avgusta 1795 Vodnik na Triglavu. Vseh dvanajstero potov na Triglav je opisanih natanko z navedbo vseh variant; opisu sledi ocena poti glede težavnosti in zanimivosti. Posebna priloga kvalificira pota po zložitosti in nudi pregled medsebojne razdalje po urah vseh triglavske postojank. Pisatelj posveča pozornost razgledu ne samo z vrha (str. 85), ampak opozarja tudi pri opisu potov na zanimivosti razgleda, tako da knjižica gorá vsaj nekoliko vaje nemu turistu nadomesti vodnika, ker ima pridejan na koncu izboren zemljevid. 27 fotografičnih posnetkov krasi knjigo; nekateri od njih imajo tudi praktičen pomen, da informirajo glede posameznih vrhov. Sliki Bleda in Vintgarskega šuma naj bi po našem mnenju izostali, ker sta znani že vsakemu otroku in knjigi po krivici zmanjšujeta vtis stroge stvarnosti. Knjižico moramo turistom priporočati kar najtopleje. *I. D.*

Naše slike.

V današnji številki prinašamo več slik s slovensko-hrvaškega katoliškega shoda, ki se je razvil tako sijajno, da pač zasluži trajen spomin tudi v našem listu. Naše slike nam kažejo veliko manifestacijo v nedeljo dne 24. avgusta, s katero se je shod pričel. Fanfare s strehe Katoliške tiskarne so dale znamenje k sprevodu, ki se je pomikal po Kopitarjevi ulici, Jubilejnem mostu, Resljevi cesti, po cesti mimo južnega

kolodvora, po Dunajski cesti in Šelenburgovi ulici na Kongresni trg. Slavnostni sprevod so otvorili štirje čvrsti slovenski Ziljani. Jahali so brez sedel, kakor pribiti na konjih s slovensko trobojnico na čelu. Njim so se pridružili stasiti konjeniki z Viča. Sledila jim je vrsta belokranjskih fanfaristov, ki je svirala narodne melodije. Za njimi so korakali deželni odborniki kranjski, državni in deželni poslanci, župani in občinski svetovalci v velikem številu (str. 369). Sledile so deputacije šestih slovenskih društev iz Nemčije, in sicer iz Hamborna, Gladbecka, Gelsenkirchna, Meerbecka, Hochheide in Osterfelda v rudarskih nošah, zastavonoše s sabljami (str. 389). Za njimi deputacije Poljakov, okoli 100 oseb z zastavami. Občno pozornost so zbudile Poljakinje v svojih krasnih nošah, Poljaki v slahčiških uniformah, skautje,

kmetje in delavci (str. 389). Potem so prišle češke deputacije, izredno slikovito so učinkovale pestre hanaške nošnje. Sledile Hrvatje, nad 1000, možje, mladeniči in žene v narodni noši, osobito lep pogled nujala dolga vrsta hrvaškega duhovništva, hrvaški dijaki in akademiki, več stotin. Potem dolga vrsta Dalmatincev. Ljubek vtisek je napravljala skupina deklic v kranjskih narodnih nošah, nalašč za to priliko oživiljenih (str. 377). Koroških Slovencev je korakalo okoli 1200. Videle so se vse različne vrste koroških narodnih noš. Za njimi dolga vrsta slovenskih akademskih starejšin in akademikov. Sledile češki Orli in češke Orlice (str. 392), okoli 300, potem hrvaški katoliški Sokol iz Dobrinja, za temi pa naši slovenski Orli. Bila jih je nepregledna vrsta, najmanj 2000, vmes številne orlovske godbe. Nepopisen vtis so naredile kranjske narodne noše. Mož, fantov, žena in deklet je bila nepregledna množica. Potem Belokranjci in Belokranjice. Sledile Primorci in Primorke, osobito veliko skupino tvori Trst in okolica, njihove noše so v svoji preprosti lepoti predmet največje pozornosti. Potem korakajo »Bogomile«. Za temi pevci in pevke pod zastavo »Ljubljane«. Za njimi korakajo odborniki in uradniki ljubljanskih gospodarskih zavodov. Velika je skupina slovenskih katoliških učiteljic in učiteljev. Sledile rokodelska društva, zastopstva Krščansko-socialne zveze iz vseh slovenskih dežel, Južnoslovenske strokovne zveze, rudarjev, Prometne zveze itd. Sprevod se je postavil na Kongresnem trgu v slikovito skupino (str. 372). Vsega skupaj je bilo na Kongresnem trgu 40.000 ljudi, od teh je bilo 20.000 udeležencev v sprevodu. Vladal je najvzornejši red, ki so ga vzdrževali poleg rediteljev gasilci z dežele. Na Kongresnem trgu je nadškof-koadjutor zagrebški dr. Ante Bauer daroval sveto mašo. Dvanajst slovenskih in hrvaških škofov poleg mnogih cerkvenih in svetnih dostojanstvenikov je bilo navzočih na tribunah pred uršulinsko cerkvijo. Po sv. maši je prečital knez in škof ljubljanski dr. A. B. Jeglič posvetitev Brezmadežni, in sklenile se so vdarnostne izjave Svetemu Očetu, cesarju in prestolonasledniku. Slavnostno zborovanje se je vršilo na dvorišču domobranske vojašnice.

